

Kotouttamisselonteon ja valtion kotouttamisohjelman valmistelutyöpaja

Pienryhmä 1: Maahan muuttaneiden ohjaus ja neuvonta

Uuteen maahan asettautumiseen liittyy usein yhteiskunnan rakenteisiin, palveluihin ja muuhun toimintaan liittyviä tiedollisia tarpeita, joihin voidaan vastata ohjauksen ja neuvonnan avulla. Ohjausta ja neuvontaa antavien viranomaisten kokemus on, että tiedontarpeet koskevat laajaa asioiden kirjoa ja ohjauksellisiin tarpeisiin vastaaminen edellyttää usein monien viranomaisten yhteistyötä.

Oikea-aikaisella ohjauksella ja neuvonnalla voidaan edistää palveluihin ja muuhun kotoutumista edistävään toimintaan pääsyä, mikä puolestaan nopeuttaa kotoutumista. Matalan kynnyksen ohjauspalveluiden avulla voidaan myös tavoittaa entistä kattavammin eri maahanmuuttajaryhmät, jotka nykyisellään jäävät ohjauksen ja kotoutumista edistävien palveluiden ulkopuolelle.

Tällä hetkellä maahanmuuttajien matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapisteitä toimii vaihtelevilla rahoitus- ja organisaatiopohjilla eri puolilla Suomea. Syksyn 2019 budjettiriihessä hallitus esitti vuosille 2020-2022 yhteensä 10 M € määrärahaa maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjaus- ja neuvontapalveluiden vakinaistamiseen ja kehittämiseen osana hallitusohjelmaan kirjattujen maahanmuuttajien kotouttamisen tehostamista koskevien tavoitteiden toteuttamista. Esi-kuvaa ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittämiselle haetaan nuorten alle 30-vuotiaiden Ohjaamo-toiminnasta, joka kokoaa monialaisesti yhteen valtion ja kuntien viranomaisia sekä järjestötoimijoita. Keskeistä toiminnalle on myös kohderyhmän osallisuuden vahvistaminen ja kumppanuus elinkeinoelämän toimijoiden kanssa.

Maahanmuuttajien monialaisten ohjaus- ja neuvontapalveluiden yleiset tavoitteet on alustavasti määritelty seuraavasti:

- Tehostavat kotoutumista tavoittamalla kattavammin eri asiakasryhmät ja tarjoamalla oikea-aikaista ohjausta ja neuvontaa kotoutumiseen, koulutukseen ja työelämään
- Edistävät arjenhallintaa, hyvinvointia ja osallisuutta
- Kehittävät paikallistasolla monialaista kotoutumista edistävää yhteistyötä muodostaen paikallisen yhteistyöalustan kumppanuuksille

TEM on valmistellut luonnoksen ohjaus- ja neuvontapalveluiden toiminnan lähtökohdiksi, jotka sisältäisivät mm. seuraavat perusteet:

- Ohjaus- ja neuvontapalvelut ovat matalan kynnyksen monialaisia palvelupisteitä, joiden perustamisessa ja sijoittamisessa huomioidaan mm. alueen/kunnan eri maahanmuuttajaryhmien tarpeet sekä saavutettavuus asumisen ja kulkuyhteyksien näkökulmasta.
- Kohderyhmänä ovat aikuiset maahanmuuttajat riippumatta kotoutumisajan voimassaolosta ja kansalaisuudesta. Ohjaus- ja neuvontapisteet voivat antaa ohjausta ja neuvontaa myös henkilöille, joilla ei ole voimassa olevaa oleskeluoikeutta siinä määrin kuin palvelun tarjoaminen ei sitä edellytä. Lisäksi toiminnalle on mahdollista asettaa paikallisiin ja alueellisiin tarpeisiin vastaamiseksi erityisiä kohderyhmittäisiä painopisteitä kuitenkin rajaamatta toiminnan avoimuuden periaatetta. Palvelun kohderyhmien osallisuus toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä on keskeinen toimintaperiaate.
- Ohjaus- ja neuvontapalvelut tarjoavat tietoa, neuvontaa ja ohjausta kotoutumiseen ja työllistymiseen, koulutukseen ja urapolun suunnitteluun. Ohjauksella ja neuvonnalla vastataan maahanmuuttajien yksilöllisiin tilanteisiin ja tarpeisiin tukien arjenhallintaa, hyvinvointia ja osallisuutta. Ohjaus- ja neuvontapisteissä on osaamista myös esim. oleskelulupa-, asumis- ja toimeentulokysymyksiin liittyvissä asioissa.
- Ohjauksen ja neuvonnan tarjoamisessa huomioidaan monikielisyys. Palvelua tarjotaan monikanavaisesti hyödyntäen kasvokkain annettavan ohjauksen lisäksi esim. valtakunnallisesti kehitettävää puhelin- ja verkko-ohjausta.

Ohjaus- ja neuvontapalvelut muodostavat monialaisen kokonaisuuden. Palvelu rakentuu valtionhallinnon, alueen/kunnan sekä yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyössä. Toimintaan osallistuvien organisaatioiden rooleista, vastuista ja hallinnoinnista sovitaan alue- tai paikallistasolla.

Pohdittavaksi:

- Millaisia ohjauksen ja neuvonnan tarpeita maahan muuttaneilla on kotoutumisen alkuvaiheessa? Onko pidempään Suomessa asuneilla erityisiä ohjauksen ja neuvonnan tarpeita?
- Vastaavatko olemassa olevat ohjauksen ja neuvonnan palvelut maahanmuuttajien tarpeisiin? Voidaanko nykytilaa kehittää perustamalla maahanmuuttajille suunnattuja matalan kynnyksen monialaisia ohjaus- ja neuvontapalveluita? Millaista ohjausta ja neuvontaa palveluiden tulisi tarjota?
- Ovatko ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittämiselle asetetut tavoitteet oikeat? Mitkä ovat niitä keskeisiä tekijöitä, jotka tulisi huomioida maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapisteiden perustamisessa toiminnalle asetettujen yleisten tavoitteiden saavuttamiseksi?
- Mitä vähimmäiskriteereitä tarjottavan ohjauksen ja neuvonnan tulisi täyttää (mm. sisältöjen, toiminnan järjestämisen, toimintatapojen suhteen)? Miten ohjaus ja neuvonta voi tukea maahanmuuttajan omaa toimijuutta?